

Det glædesløse samfund



* Praktiserende læger slækker på deres professionelle kyndighed og snakker sig kammeratligt til rette med patienten. Lærere tør ikke fortælle forældre, hvad der er godt for barnet. Ja, selv forældre tør knap nok sige fra over for barnet. Den kompetente patient, det kompetente barn, ja den kompetente bruger spiller første violin og uden blusel spørger brugeren: »Hvad kan jeg bruge dig til?«

Lader terapeuter og pædagoger – og alle andre, der gør sig ud i professionel pædagogisk virksomhed – sig spænde for brugermentaliteten, ender de som tjenende ånder med at tabe glæde ved deres metier. Det er ved at ske.

Selvfølgelig kan man få en læge til at sige: »Jeg er glad for mit arbejde.« Men er det kun bag den lukkede dør, lægen kan sige: »Yes, sådan« for sin behandlingssucces, så er det en indestængt glæde. Modsat egentlig glæde, der er at kunne meddele sig ud over sig selv til andre. Professionel pædagogisk virksomheds glæde er at kunne bruge sin overlegne viden i en god sags tjeneste. Men tabet af glæde gør, at vi har udsigt til et glædesløst samfund, der lider af en generel formynderibekymring og en overdreven respekt for brugeren.

Få terapeuter og pædagoger siger, at de ved, hvad der er godt for andre mennesker, og at de har en vilje til at tage ansvar for dem – også mod deres ønsker. At tale på andres vegne er blevet respektløst, da alle skal svare for sig selv. Og Guds nåde og trøst til den lærer, der ikke lytter til elevernes almindelige snakkesalighed. Det går ikke midt i en utålelig selvtematiserende mener-kultur, hvor mantraet er, at »Også det, du siger min ven, er guddommeligt at høre på«.

Terapeuter og pædagoger er blevet professionelle-pas-på-etikere, der griber for hurtigt ind på den ene side, og som samtidig ofte er for formynderibekymrede på den anden side. Resultaterne er forstemmende. Forhastede indgreb gør, at drilleri bliver forvekslet med mobning, at være nedtrykt forvekslet med at være deprimeret, at være alene forvekslet med at være ensom og så videre i

den almindelige skrækindjagethed. Formynderibekymringen betyder, at forbud eller påbud er ilde set, det er tilbud derimod ikke.

Vore dages brug af tilbud udtrykker en vilje til at respektere andres værdier – selv når værdierne ikke er respektable. Terapeuter og pædagoger har tabt viljen til at intervenere med henblik på, at de beslutter ændringer ud fra deres indsigt i, hvad der er godt for andre mennesker. Den sølle indsats, vi derfor lader for eksempel socialrådgivere komme af sted med kan lyde sådan: »Hvis du absolut vælger at ryge og drikke dig ihjel, kan du så ikke gøre det på en måde, der ikke generer os andre!«

Respekten er nivelleret, og for en faglig stolthed og glæde ved sin indsats er det fatalt. Og forsøget på at kompensere for afkaldet på kyndighed ved at opbygge emotionelle, intime og ligeværdige forhold til brugerne gør blot ondt værre: At slække på sin professionelle kyndighed til fordel for en rent menneskelig og kammeratlig optræden fører til diletterteri og understreger glædestabet ved professionel pædagogisk virksomhed. Skidt med det, kunne man indvende, så længe der er brugertilfredshed. Min tese er imidlertid, at glædestabet også rammer brugerne. Brugerne regner nok med, at den professionelle er til stede for at yde ham en service, og er ikke interesseret i for eksempel lægens medfølelse eller kommunikation i sig selv, men i en serviceydelse – som i visse metier kan være en professionel medfølelse eller kommunikation.

I stedet for at gøre terapeuter og pædagoger til triste halehæng til brugerne, så skal vi bryde forstemtheden ved at vaccinere pædagogisk virksomhed mod uprofessionelt kammerateri med brugerne. Respekten for rangordning må genrejses ved, at professionel pædagogisk virksomhed præsenterer sig med en ærbødighed, der aftvinger respekt i andres øjne. En terapeut skal ikke forsøge at snakke sig ud af en faglig magtesløshed, når ekspertens redskaber ikke slår til. En lærer skal ikke kræve at være elsket af sine elever, men forsøge at være afholdt af faglige grunde. ▲